

Ett kvalitetsdrivande resurstilldelningssystem

Riksdagsbeslutet i anledning av regeringens proposition Studentinflytande och kvalitetsutveckling i högskolan¹ anger att kvaliteten i utbildningen ska prövas utifrån målskrivningarna och att kriterier för jämförbara kvalitetsgranskningar bör definieras avseende

- förutsättningarna för utbildningen
- genomförandet och
- resultaten.

Tidigare nationella utvärderingar har främst haft fokus på förutsättningar och utbildningsprocesser. Förslagen nedan innebär en väsentlig förskjutning av tyngdpunkten mot kvaliteten i utbildningsresultaten.

Utgångspunkten för arbetsgruppens förslag till ett nytt utvärderingssystem som ska kunna generera extra resurser till utbildningen är det studentcentrerade synsätt som finns på utbildning i det nya Bolognasystemet. Detta innebär att man för varje utbildning utgår från examensmålen för utbildningen och utvärderar hur väl man uppfyller dessa. Centralt i denna utvärdering är resultaten av utbildningen, såväl ur studentens synpunkt som ur lärosätets respektive samhällets.

Grundmodell

Gruppen är överens om att

- delar av det totala utvärderingssystemet kan, i kvalitetsdrivande syfte, premieras i ett nytt svenskt resurstilldelningssystem, dessa delar ska inför nästa utvärderingscykel fokusera på resultat
- kärnan i ett nytt utvärderingssystem och den del som ska kunna generera en extra resurstilldelning bör utgöras av tre indikatorer:
 - indikator ett - de resultatnära indikatorer som rör hur man inom utbildningen säkerställer att studenterna når examensmålen, examinationens relevans
 - indikator två - granskningar av studenters prestationer i form av det självständiga arbetet/examensarbetet eller motsvarande
 - indikator tre - studenternas erfarenheter av utbildningen och dess resultat
- en viktning mellan dessa tre indikatorer måste utredas på grund av olika problemställningar framför allt med hänsyn till skillnader mellan utbildningar med inriktning på generella examina respektive yrkesexamina och konstnärliga examina
- denna viktning måste troligen se olika ut beroende på utbildningens karaktär och ska göras i samråd mellan Högskoleverket och de utbildningar som ska utvärderas före utvärderingens start. Utgångspunkterna för dessa bedömningar ska utgå från i förväg fastställda kriterier

¹ Regeringens proposition 1999/2000:28. Studentinflytande och kvalitetsutveckling i högskolan.

Sammantaget ska lärosätena alltså kunna visa vilka examinationsuppgifter som studenterna måste klara av under utbildningens gång och hur dessa är kopplade till och därmed förverkligar examensmålen. Det ska vidare kunna visas vilken faktisk kvalitet som utbildningen uppnår i examensarbetena och de självständiga arbetena.

Övergripande synpunkter

Gruppen är överens om att

- en kvalitetsbaserad tilldelning av resurser bör baseras på utvärdering av utbildningar
- utvärderingarna bör genomföras i fyraårscykler enligt den så kallade peer review-modellen – med självvärdering, extern bedömning, rapport och uppföljning
- den resurstilldelande delen måste vara en välintegrerad del av det totala utvärderingssystemet.
- systemet ska präglas av relevans, likvärdighet, transparens och förutsägbarhet
- det ska vara utformat så att det stimulerar och ger utrymme för utveckling och nytänkande i utbildningens planering och utförande
- systemet måste fokusera på saker som tydligt ingår i lärares och studenters dagliga undervisningsverksamhet för att upplevas som meningsfullt och legitimt och därmed också i sann bemärkelse bli kvalitetsdrivande
- ett resursgrundande utvärderingssystem bör utgöra ett stöd i utbildningens planering och utförande samtidigt som det också är kvalitetsdrivande
- ett resursgrundande kvalitetsutvärderingssystem måste baseras inte bara på aktuell utvärderingsforskning utan också på aktuell forskning om studenters lärande
- utvecklingen av systemet ska göras i samråd med sektorn för delaktighet och ansvarskännande och därmed ökad legitimitet.

Ekonomiska aspekter

Gruppen är överens om att

- ett nytt resurstilldelningssystem som baseras på kvalitet kräver tillförsel av nya resurser, resurserna ska inte utdelas i konkurrens och ingen utbildning ska behöva få mindre resurser jämfört med dagens nivåer.
- pengarna bör tillföras som ett samlat anslag som lärosätet disponerar fritt
- det totala årliga belopp som ett lärosäte kan erhålla bör utgöra minst 5-10 % av lärosätets resurser till utbildning

- kostnaderna för att ta fram underlaget för resurstilldelningen måste stå i rimlig proportion till de resurser som fördelas

Underlaget till regeringen

Gruppen är överens om att

- regeringen fattar beslut om resurstilldelningen utifrån de indikatorer som föreslås här

Anställningsbarhet och samhällsrelevans

Gruppen är överens om att

- anställningsbarhetsaspekten kan diskuteras ur två perspektiv, det som sker inom ramen för utbildningen och det som sker efter utbildningen
 - mål för det förstnämnda finns angivna i examensbeskrivningarna och kommer därmed med automatik att bli utvärderade inom ramen för indikator ett
 - det innebär för många osäkerheter att låta studenternas etableringsgrad efter avslutad utbildning vara resursgrundande
- att bedömaregrupperna ska ha representation från relevant yrkesgrupp/er och eller lärare som har en gedigen erfarenhet utanför högskolan för att säkerställa utbildningens samhällsrelevans

Generella examina

Gruppen är överens om att

- möjligheterna för de studerande att själv välja de kurser som ska ingå i en utbildning är en styrka i det svenska utbildningssystemet, men att metoder för säkerställande av examensmålen även för generella examina måste arbetas fram
- ett nytt resurstilldelningssystem inte får missgynna de utbildningar där den studerande själv komponerar samman sin examen genom successiva val av fristående kurser

Bedömaregrupper och bedömningskriterier

Gruppen är överens om att

- den externa bedömningen bör genomföras av en bedömagrupp som består av specialister inom utbildningsområdet, generalister med god kännedom om studentcentrerat lärande samt studenter och andra relevanta experter.
- de generella bedömningskriterier som ska gälla för samtliga utbildningar måste anpassas och specificeras ytterligare för varje utbildning som ska utvärderas
- dessa kriterier ska vara tydligt formulerade innan utvärderarna gör sina granskningar, arbetas fram i samråd med expertgrupper, och finnas lättillgängliga liksom information i övrigt om hela utvärderingsprocessen
- bedömarna, i rapporten, redovisar hur man tillämpat de aktuella kriterierna

De konstnärliga utbildningarna

Gruppen är överens om att

- det inte finns anledning att utforma ett system där de konstnärliga utbildningarna behandlas på annat sätt än övriga utbildningar, beträffande säkerställande av examensmålen och bedömningar av examens-/det självständiga arbetet

Det fortsatta arbetet

Gruppen är överens om att

- utvecklingsarbete behöver utföras på en rad punkter, bland annat
 - instruktioner till lärosätena angående underlaget för bedömningen
 - instruktioner för bedömagruppernas arbete
 - urvalsmetoder för bedömning av examensarbeten
 - bedömningsobjekt för att säkerställa examinationens relevans
 - metoder för studentbedömningar
 - bedömning av utbildningar grundade på fristående kurser
 - sammanställning av en variabelförteckning med definitioner
 - integrering av arbetsgruppens förslag i ett samlat system för utbildningsutvärderingar
- det är väsentligt att det fortsatta utvecklingsarbetet görs av Högskoleverket i samverkan med Sveriges förenade studentkårer (SFS), Sveriges universitets- och högskoleförbund (SUHF), enskilda lärosäten samt andra experter och intressenter